

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávnenej **Rapid life životnej poisťovne, a.s.**, so sídlom v Košiciach, Garbiarska č. 2, IČO: 31 690 904, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Daniel Blyšťan s.r.o., so sídlom v Košiciach, Užhorodská č. 21, v mene ktorej vykonáva advokáciu ako konateľ advokát JUDr. Daniel Blyšťan, proti povinnému **P. K.**, bývajúcemu v K., o **vymoženie 32 EUR s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp.zn. 20 Er 1710/2011, o dovolaní oprávnenej proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 11. júla 2012 sp.zn. 13 CoE 72/2012 takto

r o z h o d o l :

Dovolanie oprávnenej **o d m i e t a .**

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Oprávnená podala súdnej exekútorke návrh na vykonanie exekúcie proti povinnému na vymoženie sumy 32 EUR s príslušenstvom. Povinnosť povinného zaplatiť jej vymáhanú sumu preukazovala rozhodcovským rozsudkom Arbitrážneho súdu Košice z 8. marca 2010 sp.zn. 2 C 975/2009. Súdna exekútorka následne v zmysle § 44 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“) požiadala Okresný súd Košice I o vydanie poverenia na vykonanie exekúcie.

Okresný súd Košice I (ďalej len „exekučný súd“) uznesením z 29. februára 2012 č.k. 20 Er 1710/2011-20 zamietol žiadosť súdnej exekútorke o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie. Rozhodnutie odôvodnil neprijateľnosťou rozhodcovskej doložky ako zmluvnej podmienky nachádzajúcej sa v poisťnej zmluve z 23. júla 2007 (vo Všeobecných poisťných

podmienkach časť XV bod 1), majúcej charakter spotrebiteľskej zmluvy. Uviedol, že rozhodcovská doložka nebola dohodnutá individuálne, pretože bola vo Všeobecných poisťných podmienkach vopred a jednostranne naformulovaná, v dôsledku čoho povinný (majúci v právnom vzťahu založenom poisťou zmluvou postavenie spotrebiteľa) nemohol reálne ovplyvniť jej obsah. Zároveň spôsobovala nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech povinného, keďže ho nútila k rozhodcovskému konaniu, ktorého samotné iniciovanie bolo spoplatnené sumou bývalých 6 000 Sk, pričom rozhodcovský súd mohla vybrať len oprávnená bez možnosti povinného podieľať sa na jeho kreovaní. Rozhodcovská doložka ako neprijateľná podmienka bola už od počiatku neplatnou podľa § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka, preto rozhodcovský rozsudok vydaný rozhodcovským súdom, ktorý na to nebol oprávnený, nemôže nikoho zaväzovať.

Na odvolanie oprávnenej Krajský súd v Košiciach uznesením z 11. júla 2012 sp.zn. 13 CoE 72/2012 napadnuté uznesenie exekučného súdu podľa § 219 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.) ako vecne správne potvrdil. Stotožnil sa s dôvodmi uvedenými v napadnutom uznesení exekučného súdu, na ktoré v podrobnostiach poukázal.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie oprávnená (ďalej aj ako „dovolateľka“). Navrhla napadnuté uznesenie odvolacieho súdu a tiež ním potvrdené uznesenie exekučného súdu zrušiť a vec vrátiť exekučnému súdu na ďalšie konanie. Predovšetkým namietala, že súdy jej nesprávnym postupom odňali možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). K odňatiu možnosti riadne konať pred súdom došlo podľa nej tým, že súdy zamietli žiadosť súdnej exekútorky na vydanie poverenia na vykonanie exekúcie bez toho, aby pre vydanie takýchto rozhodnutí boli splnené zákonom stanovené podmienky, že vykonali dokazovanie listinnými dôkazmi bez nariadenia pojednávania a neumožnili jej tak vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, a že odvolací súd sa nezaoberal jej písomným podaním z 23. apríla 2012, ktorým len doplnila svoju právnu argumentáciu uvedenú v odvolaní.

Dovolateľka ďalej vyčítala obom súdom, že svoje rozhodnutia dostatočne neodôvodnili (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a založili ich na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Povinný sa k dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolaací súd“) skúmal najprv prípustnosť podaného dovolania a dospel k záveru, že v danej veci nie je prípustné.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Podmienky prípustnosti dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a 239 O.s.p.

Prípustnosť dovolania podľa § 239 O.s.p. v predmetnej veci neprichádza do úvahy. Nejde totiž o zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu, ani o uznesenie, ktorým by odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska, a ani o potvrdzujúce uznesenie, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. Rovnako nejde ani o uznesenie odvolacieho súdu, potvrdzujúce uznesenie súdu prvého stupňa, ktorým bolo rozhodnuté o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, alebo o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Prípustnosť dovolania oprávnenej by v preskúmvanej veci prichádzala do úvahy, len ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (aj uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky uverejnené v časopise „Zo súdnej praxe“ pod č. 38/1998 a č. 23/1998). Pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je zistenie, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

Dovolací súd nezistil existenciu žiadnej podmienky prípustnosti dovolania uvedenej v ustanovení § 237 O.s.p. Nezistil teda ani podmienku prípustnosti dovolania, na ktorú poukazovala dovolateľka a ktorá mala spočívať v odňatí jej možnosti konať pred súdom.

V preskúmvanej veci bolo dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie exekučného súdu, vydané v štádiu exekučného konania, v ktorom exekučný súd posudzoval splnenie zákonom stanovených procesných predpokladov pre udelenie poverenia súdnemu exekútorovi na vykonanie exekúcie.

Po podaní žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie exekučný súd preskúmava žiadosť o udelenie poverenia, návrh na vykonanie exekúcie a exekučný titul z hľadiska ich súladu so zákonom (§ 44 ods. 2 Exekučného poriadku). Pri tom medziiným skúma, či návrh na vykonanie exekúcie má všetky náležitosti, či je k návrhu pripojený exekučný titul opatrený potvrdením (doložkou) o vykonateľnosti, či je exekučný titul materiálne vykonateľný, či sú oprávnený a povinný osobami uvedenými v exekučnom titule a či sú splnené všeobecné podmienky konania v zmysle § 103 O.s.p. V tomto štádiu exekučného konania exekučný súd zásadne nevykonáva dokazovanie (ako procesnú činnosť súdu osobitne upravenú v ustanoveniach § 122 až § 124 O.s.p.), ale predpoklady pre vydanie poverenia na vykonanie exekúcie posudzuje z hľadiska skutočností vyplývajúcich z listín predložených oprávneným. Tento záver možno vyvodiť z účelu a zmyslu ustanovenia § 44 ods. 2 Exekučného poriadku, ktorým je posúdenie splnenia procesných podmienok pre začatie exekúcie. Medzi tieto podmienky patrí aj podmienka, či exekučný titul bol vydaný orgánom s právomocou na jeho vydanie. Dokazovanie (vyžadujúce nariadenie pojednávania s možnosťou účasti oprávneného i povinného) v tejto časti exekučného konania (nevykazujúceho znaky sporovitosti) neprichádza do úvahy aj z dôvodu, aby sa tým nezmaril účel exekúcie, o ktorej sa má povinný prvýkrát dozvedieť (ak nie je daná výnimka vyplývajúca zo zákona) až doučením upovedomenia o začatí exekúcie. Inak v preskúmvanej veci bol podstatný obsah rozhodcovskej doložky ako podmienky, od ktorej

rozhodcovský súd odvodzoval svoju právomoc, zrejmy zo samotného exekučného titulu (str. 1), odvolávajúceho sa v tejto súvislosti na XV. časť Všeobecných poisťných podmienok.

Ak teda dovolateľka vyvodzovala existenciu procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. z toho, že súdy vykonali „dokazovanie“ bez nariadenia pojednávania a v jej neprítomnosti, išlo o námietku neopodstatnenú. Namietaným postupom súdov nebola znemožnená realizácia jej procesných oprávnení.

K odňatiu možnosti oprávnenej konať pred súdom nedošlo ani tým, že odvolací súd sa nezaoberal jej písomným podaním, ktorým doplnila dôvody odvolania námietkou o nepreskúmateľnosti uznesenia exekučného súdu. Napriek tomu, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že doplnenie odvolania bolo podané po uplynutí odvolacej lehoty, fakticky sa ním zaoberal, keď konštatoval, že exekučný súd riadne odôvodnil svoj právny záver a dostatočne odôvodnil záver o neplatnosti rozhodcovskej doložky (str. 6 ods. 3 a str. 7 ods. 5 odôvodnenia uznesenia odvolacieho súdu).

Opodstatnenou nebola ani dovolacia námietka oprávnenej o nepreskúmateľnosti uznesenia odvolacieho súdu. Odvolací súd svoje rozhodnutie riadne a presvedčivo odôvodnil. V spojení s odôvodnením obsiahnutým v uznesení exekučného súdu je z neho zrejmé, z akých skutočností vyvodil záver o tom, že rozhodcovská doložka nebola dojednaná individuálne, že bola neprijateľnou zmluvnou podmienkou, a že ako neplatná mala za následok nedostatok oprávnenia rozhodcovského súdu na vydanie rozhodcovského rozsudku.

Dovolací súd sa ďalej aj z úradnej povinnosti zaoberal otázkou, či k odňatiu možnosti oprávnenej konať pred súdom nedošlo prípadne samotným rozhodnutím o zamietnutí žiadosti súdnej exekútorky o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie. O takýto dôsledok by mohlo ísť, ak by pre rozhodnutie o zamietnutí tejto žiadosti neboli splnené zákonom stanovené podmienky. V zmysle ustanovenia § 44 ods. 3 Exekučného poriadku totiž nevyhnutným dôsledkom právoplatného uznesenia o zamietnutí žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie musí byť zastavenie exekučného konania. Nesprávnym rozhodnutím o zamietnutí žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie by sa oprávnenej ako účastníčke exekučného konania v konečnom dôsledku odopieralo právo na výkon vykonateľného rozhodnutia, čo by sa rovnalo odmietnutiu spravodlivosti. Otázka správnosti takéhoto

rozhodnutia však nevyhnutne vyžadovala zaujať stanovisko aj k právnym záverom súdov v exekučnom konaní.

Podľa názoru dovolacieho súdu v prejednávanej veci (vychádzajúc z obsahu spisu) odvolací súd i exekučný súd splnenie podmienok pre zamietnutie žiadosti súdnej exekútorky o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie posúdili správne.

Skúmaním platnosti rozhodcovskej doložky (dohodnutej v spotrebiteľskej veci, t.j. vo veci vyplývajúcej zo spotrebiteľského právneho vzťahu, ktorým je právny vzťah založený právnou skutočnosťou - spotrebiteľskou zmluvou) súdy v exekučnom konaní nepreskúmavali vecnú správnosť rozhodcovského rozsudku, ale len realizovali svoje oprávnenie vyplývajúce zo zákona, a to z ustanovenia § 44 ods. 2 Exekučného poriadku, t.j. oprávnenie posúdiť, či tento exekučný titul nie je v rozpore so zákonom.

Rozhodcovský rozsudok vydaný v spotrebiteľskej veci je ako exekučný titul v rozpore so zákonom, ak rozhodcovská zmluva (či už uzavretá vo forme osobitnej zmluvy alebo rozhodcovskej doložky), na ktorej sa zakladá právomoc rozhodcovského súdu, nebola vôbec uzavretá alebo bola uzavretá neplatne. Nedostatok právomoci rozhodcovského súdu odvíjajúci sa od neexistencie či neplatnosti rozhodcovskej zmluvy má v spotrebiteľskej veci za následok materiálnu nevykonateľnosť rozhodcovského rozsudku v zmysle jeho nezáväznosti. Takúto interpretáciu ustanovenia § 44 ods. 2 Exekučného poriadku vyžaduje účel právnej úpravy premietajúcej sa v právnych predpisoch na ochranu práv spotrebiteľa tvoriacich samostatné odvetvie práva, a to spotrebiteľské právo. Týmto účelom je odstránenie značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach založených spotrebiteľskou zmluvou ku škode spotrebiteľa.

Exekučný poriadok označuje za exekučný titul nielen vykonateľné rozhodnutie súdu, ale napr. aj vykonateľné rozhodnutia orgánov verejnej správy, rozhodcovských súdov a iných orgánov. V prípade, ak exekučným titulom má byť rozhodnutie orgánu verejnej správy, ktorý nemal právomoc na jeho vydanie, považuje právna teória i súdna prax takéto rozhodnutie za zdanlivé, ničotné (nulitné - paakt), teda z právneho hľadiska za neexistujúce a nikoho nezaväzujúce. Obdobné dôsledky treba priznať aj rozhodnutiu iného orgánu, ak tento orgán nemal právomoc ho vydať, pokiaľ to právna úprava nevyklučuje.

V súvislosti s otázkou, či v exekučnom konaní zákon o rozhodcovskom konaní vylučuje skúmanie (nedostatku) právomoci rozhodcovského súdu (rozhodcu, resp. rozhodcov) rozhodnúť spor, je potrebné rozlišovať, či rozhodcovské konanie sa týka sporu zo spotrebiteľského právneho vzťahu alebo z iného právneho vzťahu.

Pokiaľ sa rozhodcovské konanie týka sporu z iného než spotrebiteľského právneho vzťahu, ustanovenia zákona o rozhodcovskom konaní, ktoré umožňujú účastníkovi tohto konania, aby namietal nedostatok právomoci rozhodcovského súdu pre neexistenciu alebo neplatnosť rozhodcovskej zmluvy (§ 21 ods. 2), a aby žalobou podanou na príslušnom súde sa domáhal zrušenia rozhodcovského rozsudku pre neplatnosť rozhodcovskej zmluvy (§ 40 ods. 1 písm. c/), vylučujú skúmanie právomoci rozhodcovského súdu v exekučnom konaní. V týchto ustanoveniach sa totiž premieta klasická rímska právna zásada (princíp) „vigilantibus iura scripta sunt“ („práva patria bdelym“ alebo „nech si každý stráži svoje práva“ alebo „zákony sú písané pre bdelych“). Nevyužitie postupu podľa týchto ustanovení v iných než spotrebiteľských veciach znamená stratu možnosti skúmať a spochybňovať rozhodcovskú zmluvu a tým aj právomoc rozhodcovského súdu v exekučnom konaní, pretože inak by tieto ustanovenia strácali svoj zmysel – boli by nadbytočné.

Ak je však predmetom rozhodcovského konania spor zo spotrebiteľského právneho vzťahu, tento záver neplatí. Už v rozhodnutí sp.zn. 6 Cdo 1/2012 dovolací súd uviedol, že princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ v spotrebiteľských veciach v konkrétnych súvislostiach (teda v závislosti od konkrétnych okolností) ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa. To znamená, že aj keď účastník rozhodcovského konania, ktorým je spotrebiteľ, nevyužije možnosť spochybniť existenciu alebo platnosť rozhodcovskej zmluvy podľa ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní, je exekučný súd oprávnený a zároveň povinný skúmať existenciu alebo platnosť rozhodcovskej zmluvy a v prípade zisteného nedostatku v tomto smere konštatovať rozpor rozhodcovského rozsudku so zákonom, znamenajúci neúčinnosť, a teda nezáväznosť tohto exekučného titulu.

Takúto interpretáciu označených ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní v spojitosti s § 44 ods. 2 Exekučného poriadku vyžaduje naplnenie príkazu vyplývajúceho z princípu ochrany práv spotrebiteľa, ktorým je odstránenie značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach založených spotrebiteľskou zmluvou ku škode spotrebiteľa. Ochrana

spotrebiteľa je predmetom verejného záujmu a je nevyhnutná pre zvýšenie životnej úrovne a kvality života občanov.

Okrem toho tento výklad možno podoprieť aj povinnosťou súdu rešpektovať základné právo na spravodlivú súdnu ochranu zaručené článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Toto právo sa zaručuje nielen tomu, kto uplatňuje svoje práva, ale aj tomu, proti komu je uplatňovaný nejaký nárok. V spotrebiteľských veciach je pomerne časté, že všeobecný súd môže prvýkrát poskytnúť spotrebiteľovi z úradnej povinnosti (teda bez akejkoľvek procesnej aktivity spotrebiteľa) účinnú spravodlivú ochranu jeho práv až po podaní návrhu na exekúciu rozhodcovského rozsudku.

V preskúmvanej veci súdy v exekučnom konaní správne konštatovali neprijateľnosť a tým aj neplatnosť rozhodcovskej doložky z dôvodu, že nebola individuálne dojednaná a že spôsobovala nevyváženosť v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech povinného. Listiny predložené oprávnenou takýto záver umožňovali. Z poistnej zmluvy uzavretej medzi oprávnenou a povinným vyplýva, že rozhodcovská doložka bola medzi zmluvnými stranami dohodnutá už podpisom zmluvy, keďže sa v nej výslovne uvádzalo, že jej súčasťou sú (ako predtlačенý formulár) Všeobecné poistné podmienky pre životné poistenie, a teda aj rozhodcovská doložka obsiahnutá v XV. časti týchto podmienok. Na tomto fakte nič nemení skutočnosť, že v deň podpisu zmluvy podpísali zmluvné strany (ako pokračovanie predtlačенého formulára poistných podmienok) aj osobitné zmluvné dojednania odkazujúce na tú istú rozhodcovskú doložku, teda doložku uvedenú v poistných podmienkach. Dovolací súd sa stotožňuje aj s dôvodmi, ktorými súdy v exekučnom konaní odôvodnili nevyváženosť dohodnutej rozhodcovskej doložky. Správnym rozhodnutím o zamietnutí žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie preto neodňali oprávnenej možnosti konať pred súdom.

So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie oprávnenej podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. odmietol ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné.

O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p. (s použitím analógie) v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p., keď neboli dané dôvody pre použitie

odseku 2 tohto ustanovenia, pretože povinnému v súvislosti s dovolacím konaním žiadne trovy nevznikli.

Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 13. marca 2013

JUDr. Rudolf Čirč, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová